



עיריית רמת-גן



פרס רמת-גן לספרות

תש"ע - 2010





פרס רמת־גן לספרות לשנת תש"ע, 2010 דבר ראש העיר

האוצר הבלום והחוכמה המגוללת בין דפיו של ספר התנ"ך הוא הבסיס והיסוד לקיומו של העם היהודי ושל עולם הספרות העברית. לא בכדי נקראים אנו - עם הספר.

הספרות העברית משופעת ביצירות שירה, סיפורת, מחזאות, ספרות לילדים ונוער ועוד. אומנם בעידן המחשב מעטים הם הקוראים כמו פעם אך אין חשיבות לדרך בה קוראים - אם זה מעל מסך המחשב, או תוך דפדוף דפי הספר - חשובה ההגות, המחשבה, העלאת הרעיונות על הכתב - הם היוצרים את הקסם ופותחים פתח למחשבות נוספות.

ספר טוב - נשאר לעולם, חקוק בזיכרון, בעשייה היומיומית, אבן דרך ליוזמות ולחשיבה יצירתית.

פרס רמת־גן לספרות נועד לתמוך ביצירה העברית ולעודד מבוגרים ובני נוער להמשיך לקרוא. מתן הפרס הוא חלק מההחלטה של עיריית רמת־גן לקדם את התרבות העברית על כל גווניה ורבדיה.

תודתי נתונה לחברי הוועדה אשר קראו את הספרים ובכישרון רב בחרו את הזוכים.

אתם הכלות וחתני הפרס, המשיכו ליצור, והמשיכו להעשיר אותנו בכישרוכם.

צבי בר
ראש העיר רמת־גן


פרס רמת־גן לספרות לשנת תש"ע, 2010

על הפרס

השפה היא אבן יסוד מרכזית בקיומה של כל אומה ושל העם היהודי בפרט. הביטוי העליון והערכי של השפה הוא העלתה על הכתב על ידי סופריה ומשורריה. בשנים האחרונות, מסיבות רבות שתקצר היריעה מלפרטן ושחלקן נובע מהשתלטות "תחליפי שפה" על חיינו, התערער מעמדה של השפה העברית, עד כדי פגיעה של ממש בערכי תרבות ובעיקר של זו הכתובה. חרף התחרות השיווקית העזה המנוהלת על ידי הוצאות הספרים שמטרתה למכור יותר ויותר ספרים, הולך ומתדרדר "עולם הרוח" בישראל ומנגד מתחזק ומתעצם "עולם החומר". הדברים ניכרים בכל קרן זוית ופינה ואף באוניברסיטאות ובבתי אולפנא אחרים פשה הנגע.

לנוכח מצב דברים זה, החליטה עיריית רמת־גן ליזום מספר פעולות לחיזוק התרבות העברית ובין השאר הכריזה על פרס שנתי בשדה היצירה הכתובה - "פרס רמת־גן לספרות". פרס זה הוא הרחבתו של פרס רמת־גן על שם יצחק למדן, שהיה בעיקרו פרס ליוצר בשטח ספרות ילדים ונוער שנדחק לשולי העשייה העירונית ולא חולק מאז שנת 1983.

לתחומי הפרס, התפיסה שעומדת בבסיסו ולהיקפו, כפרס ארצי שאיננו מתוחם לתושבי רמת־גן, אין אח ורע בישראל. הוא כולל את תחומי הפרוזה והשירה, בא להודות ליוצרים ותיקים ולעודד יוצרים חדשים כמו גם להוקיר תודה לחוקרים שהקדישו מיטב שנותיהם לחקר הספרות העברית על גווניה ורבדיה הרבים. אני מקווה שרשויות נוספות ילכו בעקבותינו ויתרמו אף הן, כל אחת בדרכה ולשיטתה, לחיזוק ולהעלאת מעמדם של היצירה הכתובה ושל ה"ספר העברי". כולי תקווה שהמילה "ספר" לא תישאר נסמכת רק ל"בית" לציון מוסד חינוכי, אלא תחזור למרכזיותה בביתה של כל משפחה ומשפחה בישראל.



עו"ד צביקה ניצן
חבר מועצת העיר ויו"ר מינהל התרבות

חברי ועדת פרס רמת-גן לספרות לשנת תש"ע, 2010

פרופ' ניצה בן-דב, פרופסור לספרות עברית

והשוואתית מאוניברסיטת חיפה. גדלה והתחנכה ברמת-גן. עמדה בראש הוצאת הספרים האקדמית של אוניברסיטת חיפה והיתה העורכת הראשית של הערוץ האקדמי בטלוויזיה. סיימה את התואר הראשון באוניברסיטה העברית בירושלים וקיבלה תואר דוקטור מהאוניברסיטה של קליפורניה, ברקלי. לימדה שנים רבות באוניברסיטאות משיגן ופרינסטון בארה"ב. מאמריה וספריה עוסקים בספרות עברית חדשה ובפואטיקה מקראית. בין ספריה: "אהבות לא מאשרות: תסכול ארוטי, אמנות ומוות ביצירת עגנון", ו"והיא תהילתך: עיונים ביצירות עגנון, יהושע ועוז". חברה בוועדת פרס ישראל לסיפורת, תש"ע. שימשה כיו"ר ועדת פרס ישראל, תשס"ד (2004), שפטה בפרס ישראל ליוצרים, תשס"ג (2003), וכיהנה כיו"ר פרס א.מ.ת. לספרות, תשס"ז (2007).



פרופ' זיוה שמיר, יו"ר הוועדה - פרופסור לספרות

עברית מאוניברסיטת תל-אביב. גדלה והתחנכה ברמת-גן. עמדה בראש מכון כץ לחקר הספרות העברית באוניברסיטת תל-אביב ובראש בית-הספר למדעי היהדות באוניברסיטת תל-אביב. כתבה וערכה ספרים רבים בחקר הספרות העברית, בעיקר על יצירת ביאליק ועל יצירת אלתרמן. ספרה "הלך ומלך - אלתרמן בוהמיין ומשורר לאומי" עומד לראות אור בקרוב. שימשה יו"ר ועדת מקצוע הספרות במשרד החינוך. יו"ר ועדת פרס ישראל לשירה, תש"ע. חברה בקרן מפעל הפיס ע"ש פנחס ספיר.



ד"ר עדנה קפלן - הגלר, סגן נשיא (בדימוס)

בית משפט מחוזי תל-אביב - יפו. נולדה גדלה והתחנכה בתל-אביב ומזה 42 שנה אזרחית רמת-גן, שם נולדו והתחנכו בנותיה וכיום גם שלוש נכדות. בעלת תואר ראשון ושני במשפטים, כמו גם ד"ר לפילוסופיה מאוניברסיטת תל-אביב.



כלת פרס רוזן למחקר משפטי וכלת פרס צלטנר למשפט וחברה. במשך שנים רבות היתה אחת מעורכי הדין הבולטים כסנגורית בפלילים ועבדה במשרד פרטי של אביה, עו"ד הנודע יעקב הגלר ז"ל, בתל-אביב. לאחר-מכן מונתה לבית המשפט המחוזי שם שרתה למעלה מ-16 שנה. בנוסף לפרסומים אקדמיים מגוונים היתה במשך שנים חברה בוועדות שונות הן של משרד המשפטים והן של לשכת עורכי הדין ולימדה שנים במוסדות אקדמיים שונים. כיום מרצה באוניברסיטאות תל-אביב, בר-אילן והמרכז הבינתחומי וחברה בוועדות שונות מטעם לשכת עורכי הדין, כמו גם עוסקת בפעילות ציבורית מגוונת. בנוסף להיותה סבתא פעילה לשבעה - כתבה ופרסמה לפני שנה בהוצאת כנרת זמורה ביתן, ספר ילדים ראשון "עלילות נמה", על נמלה אמיצה העוברת הרפתקאות שונות בדרכה למצוא את הוריה אשר נעלמו בשיטפון.

ד"ר ליליאן דבי-גורי, משלבת כתיבת שירה,

הוראה ומחקר ספרות. מרצה מהמחלקה לספרות עברית ולספרות עם ישראל באוניברסיטת בר אילן ומרצה לעתים מזומנות במחלקה לשפה ולספרות עברית באוניברסיטת קימברידג'. ילידת בגדד, גדלה והתחנכה בפתח תקוה. מזה כיוכל שנים תושבת רמת-גן.



את לימודיה האקדמיים עשתה במחלקה לספרות עברית ולספרות עולם בראשותו של פרופ' ברוך קורצווייל, כן החלה את דרכה האקדמית כאסיסטנטית וכמדריכה בחסותו. לימים מרצה באותה המחלקה עד צאתה לגמלאות. במוקד מחקריה ופרסומיה בספרות עברית: שירת אורי צבי גרינברג; ובספרות ערבית: סיפורת ומחזות של סמיר נקאש. מבין הקבצים שערכה והביאה לדפוס: "קורצווייל. עגנון. אצ"ג, חילופי אגרות", הוצאת אוניברסיטת בר אילן, 1987. "המתכונת והדמות: מחקרים ועיונים בשירת אורי צבי גרינברג", הוצאת אוניברסיטת בר אילן, 2000. פרסמה שני ספרי שירים: "שירים", הוצאת עקד, 1993. "על נהרות ועל ימים", הוצאת כרמל, 2008.

עו"ד צביקה ניר, חבר מועצת העיר רמת-גן וראש

מינהל התרבות ברמת-גן. בוגר תיכון "אהל שם" ברמת-גן ובעל תואר ראשון במשפטים ותואר שני ב"תורת הספרות הכללית" (בהצטיינות), שניהם מאוניברסיטת תל אביב. חבר כנסת בדימוס. פרסם ספרי ילדים בשם: "המכנסיים של אבא". יוזם פרס רמת-גן לספרות.



פרס רמת-גן לספרות לשנת תש"ע, 2010 - ספרות ילדים ונוער

לסופרת נורית זרחי על ספרה "מי מכיר את תנינה?"



הקריאה בספר אותו איירה אודליה ליפשיץ - מענגת ומקסימה ילד ומבוגר כאחד. השפה קולחת, עשירה בדימויים, בהמצאות לשוניות, הקופצות אל גוף הטקסט בקלילות ובשנינות. הספר מכיל 21 פרקי עלילה השזורים זה בזה בהכרת הנפשות הפועלות, ופרק נוסף - המילון של תנינה, אותה מכשפה רבת עוצמה וחתולה הסובל ונהנה כאחד, קורקבן. הספר כתוב בהומור חד, תוך אמירת אמיתות הנחבאות בין השורות ואורבות לקורא הטוב לטעום ולשמור: "...אל תרגיש כל כך נעלה" אמרה תנינה, זה חשוב מאוד שמנהל יאכל עם הלקוחות, כי הטעם של מה שרוצים למכור שונה לגמרי מהטעם של מה שרוצים לקנות".

"...לאכול מה שכתוב בתפריט זה לא יותר ממשי מאשר לשוחח עם שחקן בסרט, מה זה פה קולנוע, ספריה או מסעדה?" (שם, עמ' 63)

בתוך הפרקים מצויים גם שירים קצביים, פראיים, כדרך הכישוף הטובה על המחברת. על כל אלה מצאה אותה הוועדה ראויה לפרס רמת-גן לספרות לשנת תש"ע, 2010.

ולראיה באנו על החתום

פרופ' זיוה שמיר, ד"ר עדנה קפלן-הגלר, פרופ' ניצה בן-דב, ד"ר ליליאן דבי - גורי, עו"ד צביקה ניר

בהם עסקה זכתה זרחי לשבחים והעברית שלה כונתה לא פעם "נדירה" ו"נפלאה". ספריה לילדים ידועים על שום מקוריותם ומורכבותם ועל שום היותם אהובים ומוערכים גם על-ידי מבוגרים.

נולדה בירושלים, התייתמה מאביה בהיותה בת 6 וגדלה בקיבוץ גבע כילדת חוץ. בעלת תואר בספרות ופילוסופיה מאוניברסיטת תל-אביב.

עבדה גם כעיתונאית בידיעות אחרונות, מעריב והארץ,

היא לימדה ומלמדת ספרות ילדים, שירה וסדנאות כתיבה באוני' העברית בירושלים, בתל-אביב באר-שבע, חיפה ועוד.

נורית זרחי כתבה למעלה מ-100 ספרים ופרסמה נובלות, סיפורים קצרים, ספרי שירה, קובץ מאמרים ומעל 80 ספרי ילדים. היא קיבלה פעמיים את פרס ראש הממשלה לספרות ופרסים נוספים רבים ביניהם פרס ביאליק היוקרתי, פרס זאב (5 פעמים) ארבעה ציונים לשבח ע"ש כריסטיאן אנדרסן, פרס משרד החינוך למפעל חיים ואת פרס יהודה עמיחי לשירה לשנת 2007.

מהסופרות והמשוררות הפורות והמוערכות ביותר הפועלות כיום בספרות ובשירה הישראלית למבוגרים, לילדים ולבני נוער. בכל סוגי היצירה השונים



פרס רמת-גן לספרות לשנת תש"ע, 2010 - שירה

למשורר רוני סומק על ספרו "אלג'יר"



רוני סומק (יליד בגדד, 1951) הוא משורר עטור פרסים, מהבולטים ומהמוכשרים ביותר בין משוררי דורו. קובץ שיריו "אלג'יר" הוא העשירי במניין. רוני סומק גדל במעברה, והתחיל לכתוב בגיל 16 בשנים שבהן שיחק כדורסל בקבוצת הנוער של מכבי תל-אביב. בעת שירותו הצבאי הדריך חבורות רחוב בבית-שמש, ולאחר שחרורו - בפרדס-כץ. לימודיו בסדנאות שירה שבהדרכת ענקי השירה העברית יהודה עמיחי, דן פגיס ואמיר גלבע, כמו גם לימודי אמנות במכון אבני ולימודי ספרות עברית ופילוסופיה יהודית באוניברסיטת תל-אביב הפכו אותו ליוצר רב-תחומי, מעניין ומורכב.

קובץ שיריו "אלג'יר" מצטיין בכל התכונות ההופכות את שירתו לשירת מופת: יש בו גילוי לב נדיר, הנזהר מפני גלישה לסנטימנטליות יתרה כמפני האש, יש בו הומור נדיר והסתמכות משובבת לב על אוצר דימויים מודרני (שבמרכזו מכוניות, טלפונים ניידים, שדות תעופה ושאר סממניה של המציאות הטכנולוגית בת ימינו). על כל אלה, יש בו דו-שיח עם פסגותיה של שירת העולם (האין השורות החותמות את השיר "נאום האב למחזרי בתו" - "וכשתראו את אצבעה מורה על הירח, / אתם תסתכלו על האצבע" - רומזות לשירו של תד יוז לבתו "ירח מלא ופרידה הקטנה"?).

השיר "אלג'יר", שעל שמו נקרא הקובץ, הוא כמדומה היפה בשיריו. שיר זה פותח בשורות "אם היתה לי עוד ילדה / הייתי קורא לה אלג'יר, / ואתם הייתם מסירים בפני את הכובעים הקולוניאליים / וקוראים לי אבו אלג'יר", והוא מסתיים בשורות הנרגשות והמרגשות: "אלג'יר, הייתי מהדק ידיים על מעקה המרפסת וקורא לה: / 'אלג'יר, בואי הביתה, ותראי איך אני צובע את קיר המזרח במברשת השמש". שיריו של רוני סומק צובעים את מציאות חיינו בקשת צבעים זוהרת ומרהיבת עין.

על כל אלה מצאה אותו הוועדה ראוי לפרס רמת-גן לספרות לשנת תש"ע, 2010.

ולראיה באנו על החתום

פרופ' זיוה שמיר, ד"ר עדנה קפלן-הגלר, פרופ' ניצה בן-דב, ד"ר ליליאן דבי - גורי, עו"ד צביקה ניר

אלבנית ("סימן הנגיסה" ו"כפתור הצחוק"), איטלקית ("הקטלוג האדום של המילה שקיעה" ו"הילד המגמגם") מקדונית ("חיסה"), יידיש ("אני עירקי - פיג'מה"), קרואטית ("שירים"), נפאלית ("בגדאד, פברואר 1991"), הולנדית ("בלוז הנשיקה השלישית") ובאנתולוגיות ובכתבי עת ברחבי העולם.

רוני סומק נולד ב-1951 בבגדד והועלה ארצה ב-1953. פרסם 10 ספרי שירה. האחרון שבהם, עד כה, הוא "אלג'יר". כמו כן פירסם ספר ילדים ("כפתור הצחוק" עם שירלי סומק). שיריו תורגמו ל-39 שפות ופורסמו בספרים באנגלית ("האש נשארתי באדום"), ערבית ("יסמין" ו"השירה היא נערת פושעים"), צרפתית ("נולדנו בבגדד" ו"עדות יופי"), קאטלנית ("על נייר זכוכית" ו"אהבה פירטית"),



פרס רמת-גן לספרות לשנת תש"ע, 2010 - שירת ביכורים למשורר אלחנן ניר על ספרו "תחינה על האינטימיות"



הקריאה בקובץ השירים: "תחינה על האינטימיות" מאת **אלחנן ניר**, משולה למסע - מסע מפותל, מטלטל ומרגש כאחד בשדות המסורת היהודית ובכל רובדי השפה העברית. במקביל, זהו גם מסע אל תוך נבכי נשמתו של איש צעיר המבקש בדרכו שלו את אלוהיו ואינו חושש לחשוף את סודותיו האישיים, האינטימיים ביותר, אלה החתומים בלב אדם ולא בנקל יסגיר אותם לזולתו. לא כל משורר ניחן בתעוזה שבה ניחן אלחנן ניר, שעה שהוא מגלה את לבו לפני קוראיו ומתוודה לפניהם על הרהוריו האישיים, הכמוסים מעין, כמו גם על כאביו ומסתרי לבו, מבלי להזדקק למסכה המגוננת של הפרסונה הספרותית. הדברים בולטים בעיקר בשירים המוקדשים לזכרה של אמו המנוחה, המגלים לקורא את פצעיו וגעגועיו. "...הייתי מרטיב השפתיים שלך/, מרטיב נשיקות שהיית מנשקת לי/ גם ילד גדול צריך נשיקה, אמרת/ גם ילד גדול צריך להרטיב נשיקה שלך/"; הוא זועק באחד השירים.

ההליכה האמיצה על קווי התפר שבין "פנים" ל"חוץ", בין עולם המסורת הנצחי לעולם היומיום המשתנה, בין קודש לחול, בין חיים למוות, בין עולמות שממעל לעולמות שמתחת, מושכת את הקורא כמו אבן שואבת, ומפתה אותו לצלול ביחד עם המשורר למעמקי הנפש ולדלות מהם תובנות מגבשות זהות אישית. את המסע הזה עורך אלחנן ניר בשפה אישית ומיוחדת, שבתוכה שזורים לשונות המקרא, המדרשים, הפיוטים והתפילות, שירת משוררי "תור הזהב" בספרד, בשילוב עם לשונותיו של ההווה, פרי המציאות היבשה וחסרת ההילה המאפיינת את חיי היומיום.

בקובץ שירים זה, הצליח אלחנן ניר, ליצור מבנים וצירופי לשון מקוריים, שאובים מן העושר הבלתי נדלה של השפה העברית ולעטוף את תחינותיו ותפילותיו הפואטיות בטליתות של קסמי מילים מרהיבים ונועזים.

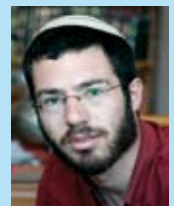
על כל אלה מצאה אותו הוועדה ראוי לפרס רמת-גן לספרות לשנת תש"ע, 2010.

ולראיה באנו על החתום

פרופ' זיוה שמיר, ד"ר עדנה קפלן-הגלר, פרופ' ניצה בן-דב, ד"ר ליליאן דבי - גורי, עו"ד צביקה ניר

(מס, 2006). ספר שיריו הראשון, 'תחינה על האינטימיות' זכה בפרס ורטהיים לשירה לשנת 2008 וראה אור בראשית 2009 בהוצאת 'הקיבוץ המאוחד'. נשוי ואב לשניים.

אלחנן ניר יליד 1980, הוא ר"מ בישיבת 'שיח יצחק', ועורך הספרות במוסף 'שבת' בעיתון 'מקור ראשון'.
כותב הגות יהודית עכשווית ובמסגרת זו ערך את הספר 'מהודו ועד כאן'



פרס רמת־גן לספרות לשנת תש"ע, 2010 - סיפורת לסופרת יהודית רותם על ספרה "על משכבם בלילות"

יהודית רותם מתגוררת על גבול רמת־גן - בני־ברק.

מבט כפול ולשון מרובדת מאפיינים את מכלול כתיבתה, פרי קרקע גידולה וחינוכה ב"בית יעקב". הידע הסוציולוגי והתרבותי שלה ניכר בכל יצירתה - ברומנים, בסיפורים קצרים, בסיפורים מקראיים, בספר תיעודי־סוציולוגי, בספרי ילדים ובמאמרים פרי עטה. לידע זה יש ביטוי ביצירותיה, המשמיעות קול ייחודי בספרות הישראלית.

"על משכבם בלילות" הוא רומן מטלטל הבוחן את מוסד המשפחה בשעת משבר. השכול הפוקד את בנימין ואליה, גיבורי הרומן, אינו מלכד אותם אלא מאיים על הקשר רב השנים שנטווה ביניהם בעמל רב, לאחר שבנימין, גלגולה הגברי של הסופרת יהודית רותם, הפנה עורף לעולמו החרדי ונספח לעולמה החילוני של אליה. לרומן מבנה מעגלי מפתיע: הוא פותח באובדן של ילד ומסתיים בילד אחר שחדר בטבעיות וכמו בלי כוונת מכוון אל הבית. הסוף הפתוח של הרומן מתבטא בכך שייתכן שלילד המאמץ/מאומץ יהיה הכוח לאחות את הקרע בין בני הזוג. הרומן, שהוא לוקלי מבחינה סוציולוגית (המתח בין העולם החרדי לעולם החילוני במציאות הישראלית), מעלה שאלות אוניברסליות באשר למשפחה, לנישואין, להורות, לחברות בין נשים, לזקנה ולמוות. וכמובן, הסוגיות של אמונה וחיפוש דרך - שכל פיסת פרזזה של יהודית רותם עוסקת בהן - משולבות באופן אינטגרלי גם כאן, בתוך מבנה העלילה הסימטרי של הרומן. את שפתו של הרומן ניתן להגדיר כנאו־קלסיקה ישראלית רב־שכבתית: לשון המקרא ולשון חכמים מתנגנות בה עם הדיבור העכשווי. הרומן מצטיין בשזירה המרתקת של עולמות ידע ותרבות יהודיים עם אתגרים רגשיים הנוגעים בנפש הקורא.

על כל אלה מצאה אותה הוועדה ראויה לפרס רמת־גן לספרות לשנת תש"ע, 2010.

ולראיה באנו על החתום

פרופ' זיוה שמיר, ד"ר עדנה קפלן-הגלר, פרופ' ניצה בן־דב, ד"ר ליליאן דבי - גורי, עו"ד צביקה ניר

לאחר עשרים שנות נישואין עזבה את העולם החרדי עם בנותיה. ב־1992 התפרסם ספרה הראשון "אחות רחוקה" ומאז כתבה עוד שבעה ספרים ביניהם גם ספר ילדים. ספריה זכו לשבחים ותורגמו לשפות אחדות. היא כלת פרס ראש הממשלה על־שם לוי אשכול לשנת 2003. בין ספריה: קריעה, אהבתי כל כך, הדום בגן עדן וכמיהה.

יהודית רותם נולדה בבודפשט בשלהי מלחמת העולם השנייה וכתיווקת ניצלה ב"רכבת קסטנר" הידועה. לאחר שהייה במחנה בראגן-בלזן ובמחנה פליטים בשווייץ עלתה עם משפחתה ארצה. גדלה בבני ברק והתחנכה במוסדות חינוך חרדיים. בגיל שמונה עשרה נישאה לבחור ישיבה, ופרנסה את משפחתה הגדולה כמורה במשך תקופה ארוכה.



פרס רמת-גן לספרות לשנת תש"ע, 2010 - סיפורת ביכורים לסופרת לילך נתנאל על ספרה "המצב העברי"



"המצב העברי" הוא בכור ספריה של **לילך נתנאל**, ילידת נתניה (1979). זהו רומן מפתיע בפשטותו המורכבת והמתוחכמת ובעושר לשונו המפעים את לב הקורא. הסיפור מתרחש בין שנות השלושים לשנות השמונים של המאה העשרים, ובוחן את שגרת חיים של משפחה אחת בלבד. הסיפור מתנהל כמו רצף מוסיקלי של רונדו: כל התקדמות חוזרת לאחור ושוב נעה קדימה. המסופר צובר הקשרים בלתי צפויים של תכנים משתמעים, אך בלתי מסופרים בעליל. טכניקה זו מאפשרת למספרת להעניק לקוראיה אידאולוגיה סמויה, המתבררת מן ההקשר. במקביל, הרומן חוזר על המסופר בשינויי גירסאות, ודורש מקוראיו קשב וכוח שיפוט עירני.

השפה העברית היא הגיבור המרכזי בספרה של לילך נתנאל. העברית מספרת את עצמה, רוויה במכמנים ובמשקעים תרבותיים של דורות רבים. אין זו אותה שפה רזה שפשתה אצל מספרי הדור הצעיר. זוהי שפה בעלת תיבת תהודה רבת עוצמה המתחדשת תדיר מהדיאלוגים שלה עם סופרי העבר. לילך נתנאל מנהלת שיג ושיח עם הסופרים העברים של ראשית המאה העשרים, ומצויה כמותם בעברית לסוגיה ולדורותיה. שני נושאים - האחד לאומי והשני אוניברסלי - עומדים במרכז ספרה: גורל ההתיישבות בארץ-ישראל לנוכח הוודאות של קץ הקיום היהודי בגולה וסבל הקיום האנושי.

הכותבת מצליחה שלא להיגרר לנקיטת עמדות שיפוטיות בתחומי האידאולוגיה, וזאת מתוך ההכרה בצורך להקשיב לא רק לנאמר, אלא גם למה שלא נאמר בגלוי, וכדבריה "את ששתקנו אהבתי ואת שאמרנו מאסתי הרבה." [עמ' 148]

לילך נתנאל מציבה בספרה "המצב העברי" רף גבוה לספרות הנכתבת היום בעברית. הן מבחינת השפה שכמוה מזמן לא פגשנו בספרות המתהווה, הן מבחינת היכולות האמנותיות של הרקמה הסיפורית.

על כל אלה מצאה אותה הוועדה ראויה לפרס רמת-גן לספרות לשנת תש"ע, 2010.

ולראיה באנו על החתום

פרופ' זיוה שמיר, ד"ר עדנה קפלן-הגלר, פרופ' ניצה בן-דב, ד"ר ליליאן דבי - גורי, עו"ד צביקה ניר

ספרה הראשון 'המצב העברי' ראה אור בשנת 2008 בהוצאת בבל. סיפור קצר בשם 'מישראל שולחים שלומות' ויומן מסע שעשתה בוילנה פורסמו בגליון 7 של כתב-העת 'הו!' לספרות.

לילך נתנאל - ילידת נתניה, 1979. למדה לשון וספרות צרפתית באוניברסיטת Paris 8 בפריז. כעת לומדת יידיש וכותבת עבודת דוקטורט על הסופר והמשורר דוד פוגל באוניברסיטת בר-אילן.



פרס רמת-גן לספרות לשנת תש"ע, 2010 - מפעל חיים

לחקרת הספרות פרופ' נורית גוברין

נורית גוברין, חוקרת ספרות מן המעלה הראשונה, היא בתו הבכורה של הסופר והמסאי ישראל כהן, שעמד בראש אגודת הסופרים העברים ואחותה הבכורה של חוקרת הספרות פרופ' חגית הלפרין. חייה האקדמיים למן ראשית שנות השישים ועד לפרישתה לגמלאות בשנת 2005 עברו עליה באוניברסיטת תל-אביב, שבה חיברה ספרים רבים והעמידה תלמידים הרבה.

בראשית דרכה נודעה נורית גוברין כתלמידה מובהקת של פרופ' דב סדן. השפעת ההיסטוריוגרפיה מבית מדרשו של סדן התבטאה בין השאר בעיסוקה בחייהם וביצירתם של סופרים מרכזיים ומינוריים, עברים ודור-לשוניים, ביצירות קנוניות ונידחות, במרכזים הספרותיים שבגולה ובארץ-ישראל וכן בדגש שניתן בספריה ליצירת נשים (בטרם היה זה ענף מרכזי בחקר הספרות).

במרוצת השנים ביצרה נורית גוברין את מעמדה בזכות עצמה כחוקרת מרכזית ומובילה בתחומים רבים נוספים: בתחום חקר החיים הספרותיים בארץ ישראל והביוגרפיה של הנפשות שפעלו בהם, בחקר כתבי העת הספרותיים והמניפסטים שלהם, בחקר הפולמוסים הספרותיים וההנחות הגלויות והמובלעות שברקעם, בייצוגם של אתרים על מפת העולם בספרות העברית, ועוד ועוד.

במקביל לפעילותה החשובה בתחום ההוראה ובתחום הדרכתם ועידודם של חוקרים צעירים, העמידה נורית גוברין, נדבך אחר נדבך, את מפעלה המתפצל לשני מוקדים עיקריים: מצד אחד, פרקים נבחרים בתולדותיה של ספרות העליות הראשונות; מצד שני, מונוגרפיות של חשובי היוצרים בספרות הארץ-ישראלית.

בין מחקריה בתחום הראשון נזכיר את ספריה "שורשים וצמרות", "תלישות והתחדשות", "דבש מסלע" ואת שלושת הכרכים הגדולים של "קריאת הדורות: ספרות עברית במעגליה". בין ספריה בתחום השני נזכיר את "מעגלים" ו"מפתחות" וכן את המונוגרפיות הגדולות על שופמן ("מאופק עד אופק"), על דבורה בארון ("המחצית הראשונה") ועל ברנר ("ברנר - אובד עצות ומורה דרך"). ולא מנינו עדיין את כל ספריה, שנובעים באופן טבעי והגיוני זה מזה והקשורים זה בזה כפתיחה בשלהבת.

בצד הפעילות האקדמית, מעולם לא חסכה נורית גוברין מזמנה וממרצה לפעילות ציבורית. היא כלת פרס ביאליק, פרס קריב, פרס בית שלום עליכם ופרס ישראל אפרת. לא מכבר זיכרה בתואר "יקיר תל-אביב".

על כל אלה מצאה אותה הוועדה ראויה לפרס רמת-גן לספרות לשנת תש"ע, 2010.

ולראיה באנו על החתום

פרופ' זיוה שמיר, ד"ר עדנה קפלן-הגלר, פרופ' ניצה בן-דב, ד"ר ליליאן דבי - גורי, עו"ד צביקה ניר

ארבעה כרכי ספריה "קריאת הדורות. ספרות עברית במעגליה", (2002; 2008) כוללים מחקרים בתרבות ובספרות העברית לדורותיה. ליובלה ה-70 הופיע לכבודה הספר: "ממרכזים למרכז - ספר נורית גוברין", בעריכת אבנר הולצמן, שבו השתתפו 40 סופרים, משוררים וחוקרים בארץ ובחו"ל, בצירוף ביבליוגרפיה של כתביה והכותבים עליה, שערך יוסי גלרון-גולדשלגר.

נורית גוברין, פרופסור אמריטוס, בחוג לספרות באוניברסיטת תל-אביב, מבכירי חוקרי הספרות העברית. פרסמה 17 ספרים וערכה 14 ספרים. כלת פרס ביאליק (תשנ"ח) ו"יקיר תל-אביב" (תש"ע). העמידה תלמידים הרבה ודאגה להעמדת דור המשך של חוקרי הספרות העברית.



פרס רמת־גן לספרות לשנת תש״ע, 2010 - מפעל חיים

לחוקר הספרות ולעורך פרופ' מנחם פרי

מנחם פרי נולד במושבה בנימינה בשנת 1942, ובשנות השישים נמנה עם מייסדי החוג לתורת הספרות הכללית באוניברסיטת תל־אביב. במהלך רוב שנות פעילותו של חוג זה, עמד מנחם פרי בראשו, ועיצב את תכניותיו ואת תכניו. תחומי עיסוקיו המחקריים ותחומי הוראתו האקדמית רבים ומגוונים: ספרות עברית וספרות כללית, ספרות המקרא וספרות יידיש, גישה נרטיבית לפסיכואנליזה וניתוחן של סוגיות משפטיות בכלים של תורת הספרות.

את פעילותו בתחומי העריכה החל לפני כארבעים שנה בעריכת כתבי העת המרכזיים ופורצי הדרך "הספרות" ו"סימן קריאה", ומזה כעשרים שנה הוא עורך בשיתוף עם הוצאת הקיבוץ המאוחד/ספריית פועלים את "הספריה החדשה", שהביאה לתודעת הקורא העברי סופרים עבריים מרכזיים כדוגמת דוד פוגל, א"ב יהושע, יעקב שבתאי, חנוך לוין, דוד גרוסמן ורבים אחרים, אף ערכה לקורא העברי היכרות מעמיקה עם פסגותיה של ספרות העולם (ז'וזה סרמגו, פרימו לוי, אלזה מורנטה, נטליה גינצבורג ורבים אחרים). בתחומי השירה הוציא מנחם פרי ספרים ששינו את פני השירה העברית בזמנם: שיריו של משורר המודרנה אבות ישורון, בן דורם של נתן אלתרמן ויונתן רטוש, וספריהם של הגדולים שבמשוררי שנות השישים: מאיר ויזלטיר, יאיר הורביץ ויונה וולך.

בשנת 2008 זכה מנחם פרי בפרס שר המדע, התרבות והספורט בתחומי היצירה הספרותית, בקטגוריה "עריכה ספרותית". בנימוקיהם כתבו השופטים ש"מאז שנות השבעים ולאורך יותר משלושה עשורים עיצב מנחם פרי את הטעם הספרותי בישראל [...] מפעל שנעשה בקפדנות מתוך אהבת ספרות עמוקה". נוסף ונקבע שגם מלחמותיו העקרוניות בתחום המו"לות ושיווק הספרים מעידות על איכפתיות, על אהבת הספרות ועל רצונו העז לשמור על כבודה ועל מעמדה של הספרות במציאות של תחרות פרועה ושל אבדן כיוונים.

על כל אלה מצאה אותו הוועדה ראוי לפרס רמת־גן לספרות לשנת תש״ע, 2010.

ולראיה באנו על החתום

פרופ' זיוה שמיר, ד"ר עדנה קפלן-הגלר, פרופ' ניצה בן־דב, ד"ר ליליאן דבי - גורי, עו"ד צביקה ניר

בשנת 1972 ייסד פרי את כתב־העת 'סימן קריאה' ובהמשך ערך למעלה מחמש־מאות ספרים במסגרת הוצאת 'ספרי סימן קריאה' והסדרות 'הספריה' ו'הספריה החדשה'.

בין הסופרים הישראלים שספריהם ראו אור בעריכתו: יעקב שבתאי, דויד גרוסמן, אברהם ב. יהושע, אורלי קסטל־בלום, חנוך לוין, ישעיהו קורן, יהודית קציר, לאה איני, יוסל בירשטיין, דוד פוגל, יהושע קנז. ערך גם תרגומים משפות שונות לגדולי הסופרים הבינלאומיים.

מנחם פרי - פרופסור לתורת הספרות ולספרות עברית באוניברסיטת תל־אביב, ועורך סדרת הספריה החדשה.

כתב מאמרים פורצי דרך בתורת הספרות ונחשב לאחת הדמויות המשמעותיות ב"אסכולת תל־אביב". ב־1966 היה מייסדי החוג לתורת הספרות הכללית באוניברסיטת תל־אביב, ועמד בראשו רוב שנותיו. ב־2005 יזם את איחוד החוגים לספרות עברית ולתורת הספרות הכללית והקים את החוג החדש לספרות.



”
עוד חוזר הניגון שזנחת לשוא
והדרך עודנה נפקחת לאורך
וענן בשמיו ואילן בגשמיו
”
מצפים עוד לך, עובר אורח

נתן אלתרמן, מתוך "כוכבים בחוץ"



פרס רמת-גן לספרות